

Міністерство освіти і науки України
Національний аерокосмічний університет ім. М. Є. Жуковського
«Харківський авіаційний інститут»

Кафедра економіки та публічного управління (601)

Гарант освітньої програми

(підпис)

Валентина КУПРІЯНОВА

(ім'я та прізвище)

«01» вересня 2023 р.

СИЛАБУС ОBOB'ЯЗKОВОЇ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Інфраструктура ринка

(назва навчальної дисципліни)

Галузь знань: 07 Управління та адміністрування

(шифр і найменування галузі знань)

Спеціальність: 076 Підприємництво, торгівля та біржова діяльність

(код та найменування спеціальності)

Освітня програма: Експертиза товарів та послуг

(найменування освітньої програми)

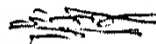
Форма навчання: денна

Рівень вищої освіти: перший (бакалаврський)

Силабус введено в дію з 01.09.2023 року

Харків – 2023 р.

Розробник: Захарченко М.І., доцент кафедри, к.хім.н., доцент

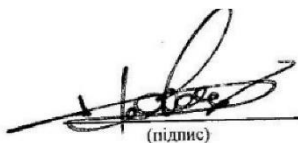
Силабус навчальної дисципліни розглянуто на засіданні кафедри економіки та публічного управління (№ 601)

Протокол № 1 від «31» серпня 2023 р.

Завідувач кафедри

Д.екон.н., доцент

(науковий ступінь та вчене звання)

(підпис)

Данііл РЕВЕНКО

(ініціали та прізвище)

Погоджено з представником здобувачів освіти:

Представник студентського самоврядування від факультету № 6

(підпис)

Катерина БОЦУЛА

(ім'я та прізвище)

1. Загальна інформація про викладача

1. Загальна інформація про викладача

Захарченко Микола Іванович, к.х.н., доцент.

Викладає в університеті наступні дисципліни:

- хімія;
- хімія з основами біогеохімії;
- товарознавство продовольчих товарів

Напрями наукових досліджень: фізико-хімічні дослідження гетерогенно-каталітичних процесів, дослідження неплатинових каталізаторів окиснення аміаку.

2. Опис навчальної дисципліни

Семестр, в якому викладається дисципліна – 4 семестр.

Обсяг дисципліни:

4 кредити ЄКТС (120 годин), у тому числі аудиторних – 40 годин, самостійної роботи здобувачів – 80 години.

Форми здобуття

освіти Денна,
дистанційна, заочна.

Дисципліна –

обов'язкова

Види навчальної діяльності – лекції, практичні заняття, самостійна робота здобувача.

Види контролю – поточний, модульний та підсумковий (семестровий) контроль (залік).

Мова викладання – українська.

Необхідні обов'язкові попередні дисципліни (пререквізити) – знання з політекономії, мікро та макроекономіки, загальні та фахові знання, отримані на першому (бакалаврському) рівні вищої освіти.

Необхідні обов'язкові супутні дисципліни (кореквізити) – економічна теорія.

3. Мета та завдання навчальної дисципліни

Мета: ознайомлення студентів з головними теоретичними аспектами функціонування ринкової інфраструктури, існуючим досвідом організації діяльності її елементів та впливу на ринкове середовище бізнесу.

Завдання: формування у студентів умінь щодо оцінки міри впливу елементів ринкової інфраструктури на ефективність функціонування підприємницьких структур, практичних навичок у прийнятті обґрунтованих господарсько-управлінських рішень в умовах ринкової економіки.

Після опанування дисципліни здобувач набуде наступні **компетентності**:

Здатність застосовувати отримані знання в практичних ситуаціях.

Здатність спілкуватися державною мовою як усно, так і письмово.

Навички використання інформаційних і комунікаційних технологій.

Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел.

Здатність працювати в команді.

Здатність виявляти ініціативу та підприємливість.

Прагнення до збереження навколишнього середовища.

Здатність діяти відповідально та свідомо.

Здатність реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні.

Здатність обирати та використовувати відповідні методи, інструментарій для обґрунтування рішень щодо створення, функціонування підприємницьких, торговельних і біржових структур.

Здатність здійснювати діяльність у взаємодії суб'єктів ринкових відносин.

Здатність застосовувати інноваційні підходи в діяльності підприємницьких, торговельних та біржових структур.

Здатність здійснювати діяльність з дотриманням вимог нормативно-правових документів у сфері підприємницької, торговельної та біржової діяльності.

Здатність до бізнес-планування, оцінювання кон'юнктури ринків і результатів діяльності у сфері підприємництва, торгівлі та біржової практики з урахуванням ризиків.

Програмні результати навчання:

– Використовувати знання форм взаємодії суб'єктів ринкових відносин для забезпечення діяльності підприємницьких, торговельних та біржових структур.

– Вміти застосовувати інноваційні підходи в підприємницькій, торговельній та біржовій діяльності.

– Знати нормативно-правове забезпечення діяльності підприємницьких, торговельних та біржових структур і застосовувати його на практиці.

– Знати основи бізнес-планування, оцінювання кон'юнктури ринків та результатів діяльності підприємницьких, торговельних і біржових структур з урахуванням ризиків.

4. Зміст навчальної дисципліни

Модуль 1

Змістовний модуль 1. Основні елементи інфраструктури ринку

ТЕМА 1. Ринкова інфраструктура: сутність і характеристика

- Форма занять: лекція, практичне заняття, самостійна робота.
- Обсяг аудиторного навантаження: 5 годин.
- Практичне заняття: Ознаки ринкової інфраструктури. Функції ринкової інфраструктури.
- Обов'язкові предмети та засоби: проектор.

Поняття ринкової інфраструктури, еволюція її змісту від командно адміністративної економіки до вільного ринку. Роль ринкової інфраструктури як сфери діяльності у забезпеченні ефективного функціонування економіки. Концепції ринкової інфраструктури: накладних витрат, інституційна, розподільча, маркетингова, логістична. Ознаки ринкової інфраструктури. Функції ринкової інфраструктури. Макро-, мезо- та макрорівні ринкової інфраструктури, їх характеристика. Елементи ринкової інфраструктури: інформаційно-аналітична, фінансово-кредитна, матеріально-технічна, їх характеристика. Макроекономічні показники інфраструктури товарного ринку. Показники оцінювання окремих складових ринкової інфраструктури (матеріальної, кредитно-розрахункової, кадрової).

Обсяг самостійної роботи здобувача: 10 годин.

Опрацювання матеріалу лекцій. Формування питань до викладача.

ТЕМА 2. Комерційні посередники в ринковій інфраструктурі

- Форма занять: лекція, практичне заняття, самостійна робота.
- Обсяг аудиторного навантаження: 5 годин.
- Практичне заняття: Види комерційних посередників. Показники оцінки діяльності торгового персоналу.
- Обов'язкові предмети та засоби: проектор.

Суть, види і функції оптової торгівлі як елемента ринкової інфраструктури. Роль і завдання оптової торгівлі в процесі товарного обігу. Чинники впливу на розвиток оптової торгівлі. Роздрібна торгівля, її функції. Форми роздрібною торгівлі, чинники впливу на вибір формату роздрібною торгівлі. Роздрібні торговці, їх види. Особливості функціонування роздрібних торгових підприємств. Поняття торгового дому, їх особливості. Основні завдання і функції торгових домів. Структура управління торгового дому. Класифікація торгових домів. Поняття і види товарних бірж. Умови функціонування товарної біржі. Суб'єкти та операції на товарних біржах. Біржовий товар, його особливості. Біржові угоди, їх види. Сутність аукціонної торгівлі. Види аукціонів. Порядок проведення аукціонів. Поняття виставки, її мета. Поняття і цілі організації ярмарків. Риси оптового ярмарку. Класифікація оптових ярмарків. Порядок участі в оптових ярмарках. Виставково-ярмаркова діяльність. Зміст персонального продажу, його форми і особливості. Способи комунікацій з покупцями. Показники оцінки діяльності торгового персоналу. Рекламна діяльність та її значення у забезпеченні ефективного підприємництва. Рекламні посередники, їх класифікація та функції. Рекламні заходи, сфера їх використання. Рекламні витрати, їх розрахунок.

Обсяг самостійної роботи здобувача: 10 годин.

Опрацювання матеріалу лекцій. Формування питань до викладача.

ТЕМА 3. Некомерційні елементи ринкової інфраструктури

Форма занять: лекція, практичне заняття, самостійна робота.

- Обсяг аудиторного навантаження: 6 годин.

- Практичне заняття: Напрямки діяльності і завдання громадських організацій у сфері розвитку підприємництва.

- Обов'язкові предмети та засоби: проектор

Поняття торгово-промислової палати. Цілі і завдання торгово-промислових палат. Принципи і порядок створення торгово-промислових палат. Діяльність Торгово-промислової палати України. Поняття фондової біржі, основні засади її функціонування. Види фондових бірж. Функції фондової біржі. Типи фондових бірж. Вимоги до фондових бірж. Основні операції, які здійснюються на фондових біржах. Бізнес-асоціації, їх особливості, функції та завдання. Бізнес-асоціації та напрямки інфраструктурного забезпечення підприємництва. Громадські об'єднання підприємців, їх види. Напрямки діяльності і завдання громадських організацій у сфері розвитку підприємництва.

Обсяг самостійної роботи здобувача: 10 годин.

Опрацювання матеріалу лекцій. Формування питань до викладача.

ТЕМА 4. Фінансово-кредитна ринкова інфраструктура.

Форма занять: лекція, практичне заняття, самостійна робота.

- Обсяг аудиторного навантаження: 5 годин.

- Практичне заняття: Фінансово-кредитна ринкова інфраструктура.

- Обов'язкові предмети та засоби: проектор

Поняття і сутність діяльності фінансових посередників в ринковій економіці. Види і функції фінансових посередників. Комерційні банки, їх функції. Класифікація комерційних банків. Універсальні та спеціалізовані комерційні банки. Основні види операцій комерційних банків. Банківські послуги. Міжбанківські об'єднання. Пенсійні фонди, їх значення та специфіка функціонування як фінансових елементів ринкової інфраструктури та інститутів соціального захисту населення. Порядок діяльності недержавних пенсійних фондів. Напрямки розвитку пенсійної системи: солідарна система, обов'язкова накопичувальна система, система добровільного накопичення. Страхові компанії та економічні основи їх функціонування. Типи страхових компаній. Види полісів компаній зі страхування життя. Обов'язкове і добровільне страхування. Страхові ризики та механізм їх зменшення. Інвестиційні посередники. Інвестиційні банки, особливості їх функціонування. Види діяльності інвестиційних банків. Фінансові компанії. Схеми кредитування фінансовими компаніями. Інститути спільного інвестування, їх види. Поняття і зміст діяльності кредитних спілок як елементів ринкової інфраструктури. Види внесків членів кредитної спілки. Кредитні спілки в механізмі взаємодії з підприємницькими структурами і населенням. Надання кредитних послуг кредитною спілкою. Поняття лізингу як специфічного виду фінансово-господарських операцій. Особливості та об'єкти лізингу. Сторони лізингових операцій. Види лізингу. Економіко-правові основи лізингової діяльності.

Обсяг самостійної роботи здобувача: 10 годин.

Опрацювання матеріалу лекцій. Формування питань до викладача.

ТЕМА 5. Інформаційно-аналітична ринкова інфраструктура.

- Форма занять: лекція, практичне заняття, самостійна робота.

- Обсяг аудиторного навантаження: 5 годин.

- Практичне заняття: Кадровий консалтинг, його завдання

- Обов'язкові предмети та засоби: проектор.

Сутність та зміст консультування. Види консультантів, їх послуги. Зовнішні та внутрішні консультанти, їх переваги і недоліки. Типи консультаційних організацій зовнішнього консультування. Управлінське консультування, його особливості. Суб'єкти управлінського консультування. Зміст аудит-консалтингу. Послуги аудиторських фірм.

Особливості діяльності аудиторських фірм. Кадровий консалтинг, його завдання. Юридичні послуги, їх класифікація та особливості. Юридичний консалтинг як складова консалтингового сектору економіки. Види юридичного консалтингу. Особливості підприємницької діяльності у сфері юридичного консалтингу. Ринок консалтингових послуг в Україні, його стан, особливості і тенденції розвитку.

Обсяг самостійної роботи здобувача: 10 годин.

Опрацювання матеріалу лекцій. Формування питань до викладача.

Модульний контроль 1

- *Форма занять: написання модульної роботи в аудиторії (за рішенням лектора допускається проведення у дистанційній формі).*
- *Обсяг аудиторного навантаження: 2 години*
- *Обов'язкові предмети та засоби (обладнання, устаткування, матеріали, інструменти): відсутні.*
- *Обсяг самостійної роботи здобувачів – за необхідністю.*

Підготовка до модульного контролю.

Змістовний модуль 2. Сучасний стан і розвиток ринкової інфраструктури

ТЕМА 6. Державні інституції в ринковій інфраструктурі.

- Форма занять: лекція, практичне заняття, самостійна робота.
- Обсяг аудиторного навантаження: 5 годин.
- Практичне заняття: Державний ринковий нагляд.
- Обов'язкові предмети та засоби: проектор.

Фіскальна служба України, загальні принципи її організації. Структура органів фіскальної служби. Завдання і функції органів фіскальної служби як елемента ринкової інфраструктури. Митна служба, її роль у розвитку підприємництва. Державна регуляторна служба України, її завдання і функції. Державна регуляторна політика, її суть і роль у розвитку підприємництва. Дозвільна система і ліцензування. Реалізація державної політики у сфері державного нагляду (контролю) у сфері господарської діяльності. Державна інспекція України з питань захисту прав споживачів (Держспоживінспекція України), її завдання. Контроль за додержанням законодавства про захист прав споживачів. Законодавство про рекламу. Державний ринковий нагляд. Державний нагляд за додержанням технічних регламентів, стандартів, норм і правил. Державна служба України з питань безпечності харчових продуктів та захисту споживачів (Держпродспоживслужба України), її функції. Безпечність харчових продуктів і ветеринарія. Фітосанітарні вимоги і фітосанітарний контроль. Державний санітарно-епідеміологічний нагляд. Контроль у сфері робіт і послуг. Контроль у сфері внутрішньої торгівлі та ціноутворення. Контроль у сфері реклами і дотримання антитютюнового законодавства. Державна служба зайнятості, її завдання і функції в системі розвитку підприємництва

Обсяг самостійної роботи здобувача: 15 годин.

Опрацювання матеріалу лекцій. Формування питань до викладача.

ТЕМА 7. Матеріальні елементи ринкової інфраструктури

- Форма занять: лекція, практичне заняття, самостійна робота.
- Обсяг аудиторного навантаження: 5 годин.
- Практичне заняття: Критерії віднесення транспорту до елементів інфраструктури. Шляхи сполучення як складова транспортної інфраструктури

- Обов'язкові предмети та засоби: проектор.

Транспортна інфраструктура як специфічна галузь економіки. Критерії віднесення транспорту до елементів інфраструктури. Шляхи сполучення як складова транспортної інфраструктури. Складське господарство, його мета і функції. Чинники впливу на формування об'єктів складської інфраструктури, тенденції її розвитку. Види складів. Технічні засоби маніпулювання і внутрішнього транспортування. Галузь зв'язку, його місце в ринковій інфраструктурі. Послуги зв'язку, їх особливості та класифікація. Енергетична галузь як елемент ринкової інфраструктури, її місце в економіці. Особливості енергетики. Структура енергетичної галузі України.

Обсяг самостійної роботи здобувача 15 годин.

Опрацювання матеріалу лекцій. Формування питань до викладача.

Модульний контроль 2

- *Форма занять: написання модульної роботи в аудиторії (за рішенням лектора допускається проведення у дистанційній формі).*

- *Обсяг аудиторного навантаження: 2 години*

Обов'язкові предмети та засоби (обладнання, устаткування, матеріали, інструменти): відсутні.

- *Обсяг самостійної роботи здобувачів – за необхідністю.*

Підготовка до модульного контролю.

5. Індивідуальні завдання

Індивідуальне завдання не передбачено навчальним планом.

6. Методи навчання

Проведення аудиторних лекцій, практичних робіт, індивідуальні консультації (при необхідності), самостійна робота студентів з навчальною літературою та інтернет-ресурсами.

7. Методи контролю

Поточний контроль здійснюється під час проведення практичних занять і має на меті перевірку рівня підготовленості студента до виконання конкретної роботи. Тестовий контроль проводиться в письмовій формі на практичних заняттях по закінченні кожного із змістових модулів.

Семестровий контроль здійснюється шляхом складання іспиту.

8. Критерії оцінювання та розподіл балів, які отримують здобувачі

Складові навчальної роботи	Бали за одне заняття (завдання)	Кількість занять (завдань)	Сумарна кількість балів
Модуль 1			
Змістовний модуль 1			
Виконання практичних робіт	0...3	7	0...21
Робота на лекціях	0...1	4	0...4
Модульний контроль	0...30	1	0...30
Змістовний модуль 2			
Виконання практичних робіт	0...1	8	0...8
Робота на лекціях	0...1	7	0...7
Модульний контроль	0...30	1	0...30
Усього за семестр			0...100

На практичних та лекційних заняттях оцінюється участь в обговоренні ситуацій та виконання завдань.

Семестровий контроль (іспит) проводиться у разі відмови студента від балів поточного тестування. Під час складання семестрового іспиту студент має можливість отримати максимум 100 балів.

Білет для заліку складається з двох питань та практичної частини. За відповідь на кожне питання студент максимально може отримати по 30 балів, практична частина - 40.

Прийнята шкала оцінювання

Сума балів	Оцінка за традиційною шкалою	
	Іспит, диференційований залік	Залік
90 – 100	Відмінно	Зараховано
75 – 89	Добре	
60 – 74	Задовільно	

Критерії оцінювання роботи здобувача протягом семестру

Задовільно (60-74). Показати мінімум знань та умінь. Захистити всі індивідуальні завдання та здати тестування.

Добре (75-89). Твердо знати мінімум, виконати усі завдання, здати тестування та поза аудиторну самостійну роботу.

Відмінно (90-100). Здати всі контрольні точки з оцінкою «відмінно». Досконально знати всі теми та уміти застосовувати їх.

9. Політика навчального курсу

Відпрацювання пропущених занять відбувається відповідно до розкладу консультацій, за попереднім погодженням з викладачем. Питання, що стосуються академічної доброчесності, розглядає викладач або за процедурою, визначеною у Положенні про академічну доброчесність.

10. Політика академічної доброчесності

Дотримання академічної доброчесності здобувачами освіти передбачає (Методичні рекомендації для закладів вищої освіти з підтримки принципів академічної доброчесності. Лист МОН України № 1/9-650 від 23.10.2018 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v-650729-18#n211>):

- самостійне виконання навчальних завдань, завдань поточного та підсумкового контролю результатів навчання (для осіб з особливими освітніми потребами ця вимога застосовується з урахуванням їхніх індивідуальних потреб і можливостей);
- посилення на джерела інформації у разі використання ідей, розробок, тверджень, відомостей;
  - дотримання норм законодавства про авторське право і суміжні права;
  - надання достовірної інформації про результати власної навчальної (наукової, творчої) діяльності, використанні методики досліджень і джерела інформації».

11. Методичне забезпечення та інформаційні ресурси

Сайт кафедри k601@khai.edu

Електронний каталог науково-технічної бібліотеки Національного аерокосмічного університету ім. М.Є. Жуковського "ХАІ". - Режим доступу: <http://library.khai.edu/library/fulltexts/doc/1011Osnovi.pdf>

Офіційний сайт Держкомстату України <http://www.ukrstat.gov.ua>.

Офіційний сайт Верховної Ради України <http://www.rada.gov.ua>

12. Рекомендована література

Базова

1. Інфраструктура товарного ринку: непродовольчі товари: підр. / за ред О.О. Шубіна. – К.: Знання, 2009. – 702с.
2. Куцик П.О. Глобальна економіка: принципи становлення, функціонування, регулювання та розвитку: монографія / П.О. Куцик, О.І. Ковтун, Г.І. Башнянин. – Львів: Видавництво ЛКА, 2015. – 594 с.
3. Ортинська В.В. Маркетингові дослідження: підручник / В.В. Ортинська, О.М. Мельникович. – 2-ге вид., доповн. – К. : Київ. нац. торг.-екон. ун-т, 2015. – 436 с.
4. Світовий ринок товарів та послуг : підруч. для студ. вищ. навч. закл. / за заг. ред. А.А. Мазаракі, Т.М. Мельник. – К. : Київ. нац. торг.-екон. ун-т, 2015. – 720 с.
5. Ф. Котлер Основы маркетинга. Краткий курс.: Пер. с англ.. – М.: Издательский дом «Вильямс», . – 656с.

Допоміжна

6. Башнянин Г.І. Державне регулювання малих підприємств у транзитивній економіці України: монографія / Г.І. Башнянин. – Львів: ЛігаПрес, 2014. – 170 с.
7. Башнянин Г.І. Ринки економічних ресурсів в Україні: проблеми становлення та державного регулювання: монографія / Г.І. Башнянин. – Львів: ЛКА, 2011. – 288 с.
8. Голошубова Н.О. Організація торгівлі. 2-ге вид., переробл. та допов. К.: Київ. нац. торг.-екон. ун-т, 2012. – 680 с.
9. Господарський Кодекс України. — Х.: ТОВ «Одіссей», 2003. — 248 с.
10. Дема Д. І. Ринок фінансових послуг: навч. посіб. / Д. І. Дема. – К. : ЛіраК, 2013. – 376 с.
11. Еш С. М. Ринок фінансових послуг : підручник / С. М. Еш. – К. : Ліра-К, 2015. – 420 с.
12. Закон України «Про захист економічної конкуренції» № 2210-III від 11.01.2001 року // ВВР. — 2001. — № 12. — С. 64.
13. Лук'янов В. С. Сучасні фінансові ринки / В. С. Лук'янов. – К. : Знання, 2013. – 479 с. 16
14. Ортинська В.В. Маркетингові дослідження: підручник / В.В. Ортинська, О.М. Мельникович. – 2-ге вид., доповн. – К. : Київ. нац. торг.-екон. ун-т, 2015. – 436 с.
15. Прямухіна Н. В. Ринок фінансових послуг : навч. посіб. / Н. В. Прямухіна. – К. : Ліра-К, 2014. – 304 с.
16. Система регулювання внутрішньої торгівлі України: монографія / В.В. Апопій. –

К.: Академвидання, 2012. – 424 с.

17. Сич Є М. Ринок фінансових послуг : навч. посіб. / Є. М. Сич. – К. : ЛіраК, 2012. – 428 с.

18. Товарознавство і торговельне підприємництво : навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. / А.А. Мазаракі, Н.В. Прикульська, В.А. Осика та ін. ; за ред. А.А. Мазаракі. – К. : Київ. нац. торг.-екон. ун-т, 2014. – 652 с.

19. Хома І. Б. Ринок фінансових послуг : навч. посіб / І. Б. Хома. – К. : ЛіраК, 2012. – 248 с.

20. Цінні папери : практикум : навч. посіб. / В.Д. Базилевич, В.М. Шелудько, Н.В. Ковтун та ін. ; за ред. В.Д. Базилевича. – К. : Знання, 2013. – 791 с.

21. Шелудько В. М. Фінансовий ринок : підручник / В. М. Шелудько. – 3-ге вид., стер. – К.: Знання, 2015. – 535 с. 22. Шкварчук Л. О. Фінансовий ринок : навч. посіб. / Л. О. Шкварчук. – К. : Знання, 2013. – 382 с